

לקו"ש חלק ט"ו פ' לך-לך שיחה א

פיענוח מראי מקומות

פ' פרקי אבות פ"ה מ"ב: עשרה דורות מאדם ועד נח, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול. עשרה דורות מנח ועד אברהם, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין, עד שבא אברהם וקבל עליו שכר כלם.

הדורות שחס ושלום לא תשתכחה תורה מישראל. משל למלך שכל עבדיו בוגדים לו חוץ מאחד שבהם. הלא באותו זמן צריך ללכת עמו באמת ובלבב שלם משאר הזמני וגם כי כל ימיו יאהבנו המלך אהבה רבה והרבה משאת זה כמשאת כלם",

רע"ב "וקבל עליו שכר כלם. עשה מעשים טובים כנגד מה שהיה ראוי שיעשו כלם, לפיכך נצולו כלם בזכותו. וכמו שנטל עליו על מצות בעולם הזה כנגד כלם כך קבל בעולם הבא שכר כנגד כלם, שכל אדם יש לו שני חלקים, אחד בגן עדן ואחד בגיהנם, זכה נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן, נתחייב, נוטל חלקו וחלק חברו בגיהנם"

ופירש"י לאבות שם "שכר כלם: לפי שעד עתה לא היה צדיק בעולם כל כך שינחל חלקו וחלקם בעוה"ב. נ"א השכר שהיה ראוי לכולם אילו חזרו בתשובה קבל אברהם אבינו על עצמו. ובנח לא נאמר עד שבא נח וקבל עליו שכר כלם לפי שלא היה צדיק כל כך שנא' בו צדיק תמים היה בדורותיו ולא בדורות אחרות. נ"א ונ"ל דכ"ש שאם היה בדור צדיקים שהיה צדיק גמור".

(3 חגיגה טו, א "אמר לו רבי עקיבא רבך לא אמר כך אלא ברא צדיקים ברא רשעים

(1 אבות פ"ה מ"ב "עשרה דורות מאדם ועד נח, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול. עשרה דורות מנח ועד אברהם, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין, עד שבא אברהם וקבל עליו שכר כלם".

(2 ראה רבינו יונה "להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין עד שבא אברהם אבינו. ולא אמרו בכאן עד שנפרע מהן כי אברהם אבינו מלא כל החסרונות ועשה טובה כנגד כל רעתם והצילם מן הפורענות. אך נח לא יוכל להצילם כי לא היה צדיק כל כך למלא החסרונות: ונטל שכר כלם. ואף ע"פ שלכל האדם יש להם חלק בגן עדן וחלק בגהנם. אם יזכה יטול חלקו בגן עדן אם נתחייב בדינו יטלנו בגהנם. אבל מאחר שכלם נצטוו לעשות טובה וזה אינו עושה וחבירו מקיים צווי וצווי עצמו מדת הדין נותנת שיטול חלקו וחלק חברו בגן עדן ועל זה נטל אברהם אבינו שכר כלם. וזהו שנא' (תהלים קי"ט קכ"ו) עת לעשות ה' הפרו תורתך. אם ראית דור שמתרשל מן התורה עסוק בה (ברכות סג.). ופשטיה דקרא עת לעשות בשביל ה'. ודומה לו אמרי לי אחי הוא. כמו בשבילי. הפרו תורתך אחר שכלם מפירין תלמוד תורה יותר יש לי לעשות בשביל ה' משאר

ברא גן עדן ברא גיהנם כל אחד ואחד יש לו שני חלקים אחד בגן עדן ואחד בגיהנם זכה צדיק נטל חלקו וחלקו חברו בגן עדן נתחייב רשע נטל חלקו וחלקו חברו בגיהנם".

4 ר"פ נח "אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את־האלקים התהלך־ נח".

5 ראה מחזור ויטרי כאן "עד שהביא עליהם מי המבול. כיון שראה שלא היתה בהן תועלת. משהודיע אך אפים לכל באי עולם הביא עליהם מי המבול ולא נשתייר מהם אלא נח ובניו ודיי להם שיצילו את עצמם שלא היה בהם זכות להציל כל העולם כולו: עשרה דורות מנח ועד אברהם . . . עד שבא אברהם אבינו וסיגל מעשים טובים. וניסוהו הק' בי' נסיונות. ועמד בכולן. והיה מדריך כל העולם בדרך ישרה. והציל את כולן. ונתן הק' שכר לו על שהחיה את כולן. לפי שאין הק' חפץ במיתתן של רשעים והוא הורה אותם דרך תשובה. שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן. כתרגומו יש לומר. שכר כנגד מה שהיה ראוי לכולן".

לקו"ש ח"ג ע' 756 ואילך "דערמיט ווערט פארענטפערט וואס אברהם האט באקומען דעם שכר פון די צען דורות "שהיו מכעיסין ובאין" - ווייל שכר האט זיי באמת געקומט צוליב זייער נוהג זיין צווישן זיך מיט אהבה און ריעות. זיי אליין האבן אבער דעם שכר ניט געקענט באקומען, אפילו אין עולם הזה . . . "עד שבא אברהם וקיבל שכר כלם" - ביז אברהם איז געקומען און דורך זיין עבודה אין דעם קו החסד ער האט זיך באמיט צו מקרב זיין יעדן מענטשן צו גיטלעכקייט און ער האט אפילו מעורר רחמים געווען אויף די אנשי סדום . . . און דערפאר האט ער אויך באקומען זייער שכר . . . אנדערש איז אבער ביי די "עשרה דורות מאדם ועד נח", וואס ביי זיי ווערט ניט אויסגעפירט אז נח האט באקומען שכר כולם, ווייל (א) עס האט זיי ניט געקומט קיין שכר, (ב) וויבאלד אז נח האט ניט געטאן מיט דער וועלט און האט ניט תפלה געטאן אויף די מענטשן פון זיין דור (און דעריבער ווערט דער מבול

אנגערופן אויף זיין נאמען: "מי נח") - האט ער דאך די פריערדיקע דורות ניט מברר געווען, האט ער ניט געקענט מקבל זיין זייער שכר, אויב אפילו זיי וואלטן געהאט פארדינט א וועלכן ס'איז שכר" עיי"ש. **וראה רש"י ור"י** [נעתק לעיל הערה 2] **(ועוד) כאן: נח כו' לא הי' צדיק כ"כ כו'.**

6 זח"א סז, ב "מה השיב הקדוש ברוך הוא לנח כשיצא מן התיבה וראה את העולם חרב והתחיל לבכות לפניו ואמר רבונו של עולם נקראת רחום היה לך לרחם על בריותך וכו'. השיבו הקדוש ברוך הוא ואמר. רעיא שטייא, השתא אמרת דא, למה לא אמרת בשעתא דאמרת לך, כי אותך ראיתי צדיק לפני וגו'. ואחר כך, הנני מביא את המבול מים. ואחר כך, עשה לך תיבת עצי גופר. כל האי אתעכבית ואמרת לך בגין דתבעי רחמין על עלמא. ומכדין שמעתא דתשתזיב בתיבותא לא עאל בלבך למבעי רחמין על ישובא דעלמא ועבדת תיבותא ואשתזיבת וכען דאתאביד עלמא פתחת פומך למללא קדמי בעיין ותחנונים. כיון דחזא נח כך, אקריב קרבנין ועלוון דכתיב (בראשית ח': כ') ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל העוף הטהור וגו'. אמר רבי יוחנן בא וראה מה בין צדיקים שהיו להם לישראל אחר נח ובין נח, נח לא הגין על דורו ולא התפלל עליהם כאברהם, דכיון דאמר קודשא בריך הוא לאברהם (בראשית י"ח: כ"ג) זעקת סדום ועמורה כי רבה מיד ויגש אברהם ויאמר וגו' והרבה תחנונים לפני הקדוש ברוך הוא עד ששאל שאם ימצא עשרה צדיקים שיכפר לכל המקום בעבורם, וחשב אברהם שהיו בעיר עם לוט ואשתו ובנותיו עשרה צדיקים ולפיכך לא התפלל" עיי"ש בארוכה.

קו, א "ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע. אמר רבי יהודה מאן חמא אבא דרחמנותא כאברהם. תא חזי, בנח כתיב ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר בא לפני וגו' עשה לך תבת עצי גפר. ואשתיק ולא אמר ליה מידי. ולא בעא רחמי. אבל אברהם בשעתא דאמר ליה קודשא בריך הוא, זעקת סדום ועמורה כי רבה וגו'. ארדה נא ואראה וגו'. מיד כתיב ויגש

אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע" עיי"ש.

רנד, ב "מה השיב הקדוש ברוך הוא לנח כשיצא מן התיבה וראה את העולם חרב והתחיל לבכות לפניו ואמר רבונו של עולם נקראת רחום היה לך לרחם על בריותך וכו'. השיבו הקדוש ברוך הוא ואמר. רעיא שטייא, השתא אמרת דא, למה לא אמרת בשעתא דאמרית לך, כי אותך ראיתי צדיק לפני וגוי. ואחר כך, עשה לך תיבת עצי גופר. כל מיס. ואחר כך, עשה לך תיבת עצי גופר. כל הארץ אתעכבית ואמרית לך בגין דתבעי רחמין על עלמא. ומכדין שמעתא דתשתזיב בתיבותא לא עאל בלבך למבעי רחמין על ישובא דעלמא ועבדת תיבותא ואשתזיבת וכען דאתאביד עלמא פתחת פומך למללא קדמי בעיין ותחנוניס. כיון דחזא נח כך, אקריב קרבנין ועלוון דכתיב (בראשית ח':כ') ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל העוף הטהור וגו' עיי"ש.

ח"ג טו, א "מנא לך. ממשה. דאמר ליה קודשא בריך הוא, חבו ישראל, (שמות לב) עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו וגוי תו אמר ליה, הרף ממני ואשמידם וגוי, בהאי שעתא אמר משה אי בגין יקרא דידי ישתצון ישראל מעלמא, טב לי מותא, ולא יימרון דשביקנא האי דכולי עלמא, בגין יקרא דילי. מיד ויחל משה את פני יי אלקיו. ואושיט גרמיה למיתה בכמה אתרי בגיניהון דישראל, דכתיב ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך וגוי. ותאנא, לא זו משה מתמן, עד דמחל קודשא בריך הוא לישראל, הדא הוא דכתיב וינחם יי על הרעה אשר דבר לעשות לעמו. וכתיב (במדבר יד) ויאמר ה' סלחתי כדברך. ואלו בנח כתיב, (בראשית ו':י"ג) ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר בא לפני וגוי. אמר ליה נח, ולי מה את עביד. אמר ליה והקימותי את בריתי אתך וגוי עשה לך תיבת עצי גפר. ולא בעא רחמי על עלמא, ונחיתו מיא, ואובידו בני עלמא, ובגין כך מי נח כתיב. מי נח ודאי, דביה הוון תליין, דלא בעא רחמי על עלמא" עיי"ש בארוכה.

7) ואף שנח הי' "אומר להם עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם אולי ישובו" (פרש"י נח ו, יד "עשה לך תבת עציגפר קנים תעשה את־התבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר" ד"ה עשה לך תבת: הרבה רוח והצלה לפניו, ולמה הטריחו בבנין זה? כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה, ושואלין אותו מה זאת לך, והוא אומר להם עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם, אולי ישובו

- ע"פ תנחומא ה וז"ל שם: "עשה לך תבת עצי גפר, אמר רב הונא בשם רבי יוסי, מאה ועשרים שנה היה מתרה הקדוש ברוך הוא בדור המבול, שמא יעשו תשובה. כיון שלא עשו תשובה, אמר לו: עשה לך תבת עצי גפר. עמד נח ועשה תשובה ונטע ארזים. והיו אומרין לו, ארזים אלו למה? אמר להן, הקדוש ברוך הוא מבקש להביא מבול לעולם, ואמר לי לעשות תבה, כדי שאמלט בה אני וביתי. והיו משחקין ממנו ומלעיגין בדבריו. והיה משקה אותן ארזים והן גדלין. והיו אומרים לו: מה אתה עושה? ומשיב להן כענין הזה, והיו מלעיגין עליו. לסוף ימים קצצן והיה מנסרן, והיו אומרים לו: מה אתה עושה. ואומר להן כך, והיה מתרה בהן. כיון שלא עשו תשובה, מיד הביא עליהן מבול, שנאמר: וימח את כל היקום",

ובסנהדרין (קח, א-ב): מלמד שהי' נח הצדיק מוכיח אותם כו' וז"ל שם: "אלה תולדות נח [נח איש צדיק תמים היה בדורותיו] א"ר יוחנן בדורותיו ולא בדורות אחרים וריש לקיש אמר בדורותיו כ"ש בדורות אחרים. . דרש רבא מאי דכתיב לפיד בוז לעשותות שאנן נכון למועדי רגל מלמד שהיה נח הצדיק מוכיח אותם ואמר להם דברים שהם קשים כלפידים והיו (בוזים) [מבזין] אותו אמרו לו זקן תיבה זו למה אמר להם הקב"ה מביא עליכם את המבול אמרו מבול של מה אם מבול של אש יש לנו דבר אחר ועליתה שמה ואם של מים הוא מביא אם מן הארץ הוא מביא יש לנו עששיות של ברזל שאנו מחפין בהם את הארץ ואם מן השמים הוא מביא יש לנו דבר ועקב שמו ואמרי לה עקש שמו"

ושתל בלבם העקר הגדול הזה וחבר בו ספרים והודיעו ליצחק בנו. וישב יצחק מלמד ומזהיר. ויצחק הודיע ליעקב ומנהו ללמד וישב מלמד ומחזיק כל הנלוים אליו. ויעקב אבינו למד בניו כלם והבדיל לוי ומנהו ראש והושיבו בישיבה ללמד דרך השם ולשמר מצות אברהם. וצוה את בניו שלא יפסיקו מבני לוי ממנה אחר ממנה כדי שלא תשכח הלמוד. והיה הדבר הולך ומתגבר בבני יעקב ובנלוים עליהם ונעשית בעולם אמה שהיא יודעת את ה'. עד שארכו הימים לישראל במצרים וחזרו ללמד מעשיהן ולעבד כוכבים כמותן חוץ משבט לוי שעמד במצות אבות" עיי"ש בארוכה.

9) ב"ר פל"ט, יד "ואת הנפש אשר עשו בחרן (בראשית יב, ה), אמר רבי אלעזר בר זמרא אם מתכנסין כל באי העולם לברא אפלו יתוש אחד אינן יכולין לזרק בו נשמה, ואת אמר ואת הנפש אשר עשו, אלא אלו הגרים שגירו, ואם כן שגירו למה אשר עשו, אלא ללמדך שכל מי שהוא מקרב את העובד כוכבים ומגירו כאלו בראו. ויאמר אשר עשה, למה נאמר אשר עשו, אמר רב הונא אברהם היה מגיר את האנשים ושרה מגירת את הנשים". **וש"נ**.

זח"א עט, א "ואת לוט בן אחיו. מה חמא אברהם לדבקה עמיה לוט, אלא בגין דצפה ברוח הקדש דזמין למיפק מניה דוד. ואת הנפש אשר עשו בחרן. אלן גרים וגירות דאתקינן נפשיהן, אברהם מגייר גוברין ושרה מגיירת נשין ומעלה עליהן כאלו עבדו להון". **ובכ"מ**.

פרש"י ויקח אברם את־שרי אשתו ואת־לוט בן־אחיו ואת־כל־רכושם אשר רכשו ואת־ הנפש אשר־עשו בחרן ויצאו ללכת ארצה כנען ויבאו ארצה כנען" ד"ה אשר עשו בחרן: שהכניסן תחת כנפי השכינה; אברהם מגיר את האנשים ושרה מגירת הנשים, ומעלה עליהם הכתוב כאלו עשאו; ופשוטו של מקרא עבדים ושפחות שקנו להם, כמו עשה את כל הכבוד הזה (שם ל"א), וישראל עשה חיל (במדבר כד יח), לשון קונה וכונס

מ"מ: נח לא התעסק עם אנשי דורו כו', ורק כשבאו אליו ושאלו ע"ד בנין התיבה כו' אַז הוכיח אותם (ראה לקו"ש ח"ב ע' 322 "אזוי ווי עס שטייט אין זהר וועגן דריי צדיקים וואס יעדער פון זיי איז געווען אין א דור וואס איז געווען ניט ווי עס דארף צו זיין: נח, אברהם און משה. בדורו של נח בשעת המבול, האט נח מתפלל געווען בלויז פאר זיך אליין און פאר זיינע בני בית, און וועגן דעם גאנצן דור האט ער ניט געטראכט. מער ניט בשעת מען איז געקומען און מען האט אים געפרעגט צוליב וואס ער בויט די תיבה, האט ער זיי דערציילט אז דער אויבערשטער גייט ברענגען א מבול אויף דער וועלט, און האט זיי גע'מוסר'ט. אבער דאס איז געווען בשעת מען איז געקומען צו אים, ער צו זיי איז דאך ניט געגאנגען, זאגט אויף דעם דער זהר א שווערן ווארט" עיי"ש. **לעיל ע' 40. לקמן ע' 89**.

8) וירא כא, לג "ויטע אשל בבאר שבע ויקראשם בשם ה' אל עולם".

וראה רמב"ם הל' ע"ז פ"א ה"ג "כיון שנגמל איתן זה התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן והתחיל לחשב ביום ובלילה והיה תמה היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה נוהג תמיד ולא יהיה לו מנהיג ומי יסבב אותו. . . ובן ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו. כיון שהכיר וידע התחיל להשיב תשובות על בני אור כשדים ולערך דין עמהם ולומר שאין זו דרך האמת שאתם הולכים בה ושבר הצלמים והתחיל להודיע לעם שאין ראוי לעבד אלא לאלוה העולם. . . כיון שגבר עליהם בראיותיו בקש המלך להרגו ונעשה לו נס ויצא לחרן. והתחיל לעמד ולקרא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלוה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבד. והיה מהלך וקורא ומקבץ העם מעיר לעיר ומממלכה לממלכה עד שהגיע לארץ כנען והוא קורא שנאמר (בראשית כא לג) "ויקרא שם בשם ה' אל עולם". וכיון שהיו העם מתקבצין אליו ושואלין לו על דבריו היה מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו עד שיחזירהו לדרך האמת עד שנתקבצו אליו אלפים ורבבות והם אנשי בית אברהם

וראה לקו"ת שה"ש (מח, ד "כתיב ויניחהו בגי'ע לעבדה זו רמ"ח מ"ע וזהו תכלית ירידת הנשמות לעולם הזה לעבוד את הגי'ע (ועמ"ש בד"ה עלי באר) כי גי'ע מצד עצמו הוא בחי' זיו השכינה . . אך הנשמות שירדו למטה בעולם הזה הם ע"י עבודתם לבטל את הגוף שממשכא דחויא עי"ז ממשיכים תוספת אור בגי'ע מעצמותו ית' וזהו העבודה דלעבדה כו' . . והנה במדרש רבה בראשית ס"פ ט"ז פי' לעבדה ולשמרה אלו הקרבנות. שנאמר תעבדון את אלקים וכתוב תשמרו להקריב לי במועדו. והענין כמ"ש בזח"ג פנחס (דרי"ב ע"ב) באתי לגני בגין דכל קרבנין דעלמא כד סלקין כולהו סלקין לגו גנתא דעדן בקדמיתא רזא דכני". ובמק"מ שם בשם הרח"ו שנכנסים ביסוד דנוקי לשורש מ"ן עכ"ל. ועי"ז נמשך המ"ד שזהו ענין באתי לגני וזהו ענין ויניחהו בגי'ע לעבדה ולשמרה דהיינו שע"י עבודת הקרבנות ממשיך בחינת באתי לגני. ובזח"א מקץ (דקצ"ט ב') איתא פתח ואמר ויניחהו בגי'ע לעבדה ולשמרה. ואוקמו ה ברזא דקרבנין איהו ת"ח לעבדה דא מלכא עילאה ולשמרה דא מלכא תתאה עלמא עילאה ועלמא תתאה לעבדה ברזא דזכור ולשמרה ברזא דשמור כו' ופי' במק"מ וז"ל שע"י מצות עשה שעושה האדם מתקן זעיר וממשיך לו מוחין מאימא. וזהו לעבדה. ועי"י לשמרה שהוא שומר מלעבור על ל"ת מתקן המלי' ושומרה מן החיצונים כו' עכ"ד" עי"ש בארוכה). **יל"ר בראשית.**

זח"א כז, א "כגוונא דא יעבד קב"ה לבר נש דאתברי מד' יסודין, בזמנא דתב בתיובתא ומתעסק באורייתא, קב"ה נטיל ליה מתמן, ועלייהו אתמר ומשם יפרד, אפריש נפשיה מתאוה דילהון, ושוי ליה בגנתא דיליה, דאיהי שכינתא, לעבדה בפקודין דעשה, ולשמרה בפקודין דלא תעשה, אי זכה לנטרא לה איהו יהא רישא על ד' יסודין, ואתעביד נהר דאתשקין על ידיה, ולא על ידא אחרא, ואשתמודעין ביה דאיהו רבון ושליט עלייהו".

תקו"ז תכ"א (סב, א) "זכאה איהו מאן דנטיר האי אמונה בלביה ובפומיה דודאי איהי אמונה דישראל, ואיהי יחודא

ותרגום "ודבר אברם ית שרי אתתיה וית לוט בר אחוהי וית כל קנינהון די קנו וית נפשתא דשעבידו לאוריתא בחרן ונפקו למיזל לארעא דכנען ואתו לארעא דכנען" **פרשתנו יב, ה.**

וראה גם סוטה י, רע"ב "ויקרא שם בשם ה' אל עולם אמר ריש לקיש אל תיקרי ויקרא אלא ויקריא מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב כיצד לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו אמר להם וכי משלי אכלתם משל אלקי עולם אכלתם הודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם" עי"ש.

ב"ר שם, טז "ויבן שם מזבח לה' (בראשית יב, ח), אמר רבי אלעזר שלשה מזבחות בנה, אחד לבשורת ארץ ישראל, ואחד לקנינה, ואחד שלא יפלו בניו . . ויקרא בשם ה', מלמד שהקריא שמו של הקדוש ברוך הוא בפי כל בריה. דבר אחר, ויקרא, התחיל מגיר גרים ולהכניסם תחת כנפי השכינה. (בראשית יב, ט): ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה, מחקה והולך ומכון כנגד בית המקדש". **ובכ"מ.**

10 פרשתנו שם "ויקח אברם אתשרי אשתו ואתלוט בןאחיו ואתכלרכושם אשר רכשו ואתהנפש אשרעשו בחרן ויצאו ללכת ארצה כנען ויבאו ארצה כנען".

11 בראשית ב, טו "ויקח ה' אלקים את־האדם ויניחהו בגן־עדן לעבדה ולשמרה".

12 אוה"ת בראשית (ח"ו ע' 2082 - בשם ארז"ל וז"ל שם: "וזהו שנא' אח"כ פסוק ויקח כו' את האדם ויניחהו בגי'ע, דלכאורה הוא כפל ענין שכבר נא' וישם שם את האדם אלא דפסוק וישם קאי על אדם העליון ופסוק ויניחהו קאי על אדה"ר. וראי' עי"ז ממאמר שמח כו' כשמחך יצירך בגי'ע מקדם ונת' הפי' דהיינו כמו שבתחלת בריאת הי' הגילוי באתדל"ע מצד עצמו, וצ"ל דהכתי' ויניחהו בגי'ע לעבדה ולשמרה וארז"ל לעבדה זו רמ"ח מ"ע כו" עי"ש).

להקב"ה שהיה יושב וכותב ה' ארך אפים, אמר לו, לצדיקים? אמר לו הקב"ה אף לרשעים, אמר לו רשעים יאבדו, אמר לו חיך שתצטרך לדבר; כשחטאו ישראל בעגל ובמרגלים התפלל משה לפניו בארך אפים, אמר לו הקב"ה והלא אמרת לי לצדיקים? אמר לו והלא אמרת לי אף לרשעים, יגדל נא כח ה' לעשות דבורך

(מסנהדרין קיא, סע"א "וימהר משה ויקוד ארצה וישתחו מה ראה משה, ר' חנינא בן גמלא אמר ארך אפים ראה ורבנן אמרי אמת ראה, תניא כמ"ד ארך אפים ראה דתניא כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וכותב ארך אפים אמר לפניו רבונו של עולם ארך אפים לצדיקים אמר לו אף לרשעים א"ל רשעים יאבדו א"ל השתא חזית מאי דמבעי לך" עיי"ש.

וראה גם עירובין כב, א "אמר רבי חגי, ואיתימא רבי שמואל בר נחמני, מאי דכתיב ארך אפים? ארך אף מבעי ליה, אלא ארך אפים לצדיקים, ארך אפים לרשעים" עיי"ש.

ב"ק נ, רע"ב "א"ר חנא ואיתימא ר' שמואל בר נחמני מאי דכתיב (שמות לד, ו) ארך אפים ולא כתיב ארך אף ארך אפים לצדיקים ולרשעים" עיי"ש).

ובפרש"י תשא שם: שמא יעשה תשובה וז"ל שם ד"ה ארך אפים: מאריך אפו ואינו ממחר לפרע, שמא יעשה תשובה.

16) דרך חיים (להמהר"ל) לאבות שם "עשרה דורות וכו'. פירוש מן אדם הראשון ועד נח ואדם ונח גם כן בכלל העשרה דורות, ואין זה דומה למה שאמר אחר זה עשרה דורות מנח ועד אברהם שאין נח בכלל עשרה דורות, כי כך דרך התנא כיון שאמר עשרה דורות עד נח אמר עשרה דורות מנח היינו מדור שאחר נח. אמנם עוד יתבאר לקמן למה אמר מנח עד אברהם אף שאין נח בכלל העשרה. ומה שאמר להודיע, כלומר דבר זה מה שהיה עשרה דורות הוא מודיע לנו כמה הש"י ארך אפים ואפשר לומר להודיע שאמר התנא היינו שכתוב זה

דקודשא בריך הוא, ובה מיחדין ישראל לקודשא בריך הוא תרין זמנין בכל יומא, וזכאה איהו מאן דאיהי באמנה אתו בגלותא, דלא דחיל מעלאין ותתאין, דבגינה אתמר לאדם (בראשית ב טו) ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, לעבדה בפקודין דעשה, ולשמרה בפקודין דלא תעשה, בגין דאיהי ג"ן סדרים דאורייתא, ואיהי עדונא דאורייתא, מאי אורייתא עמודא דאמצעיתא, איהי גן דיליה, ועדן דיליה".

שם תנ"ה (פח, ב) "ויקח יהו"ה אלקי"ם את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה (בראשית ב טו), תא חזי קודשא בריך הוא אוליף לאדם אורייתא, הדא הוא דכתיב (איוב כח כז) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם, ודא איהו ויניחהו בגן עדן, דא גן דאורייתא, לעבדה בפקודין דאורייתא דעשה דאיהו זכור דכר, ולשמרה בפקודין דלא תעשה דאיהו שמור נוקבא, את האדם דהוה בדיוקנא דאורייתא, דא"ת לרבות אורייתא דאתיהיבת לאדם מאי ועד ת', דאתיהיבת מימינא ומשמאלא, דתמן פקודין דעשה ולא תעשה, פקודין דעשה מימינא לקבל ו"ה זכר"י ודא זכרונות, פקודין דלא תעשה משמאלא לקבל י"ה שמ"י, עמודא דאמצעיתא כליל תרוייהו יהו"ה שמיה, ואיהו קול השופר מסטרא דאימא עלאה דאיהי שופר, תקיעה איהי מסטרא דימינא, ושברים מסטרא דשמאלא, שלש"ת דאיהי תרועה מסטרא דתרוייהו".

13) שהרי בודאי הסברא נותנת - שהחלק בג"ע הוא לפי ערך ריבוי עבודתו את ה' במשך ימי חייו שניתנו לו.

14) תשא לד, ו "ויעבר ה' על־פניו ויקרא ה' ה' אל רחום וחנון ארך אפים ורב־חסד ואמת".

שלח יד, יח "ה' ארך אפים ורב־חסד נשא עון ופשע ונקה לא ינקה פקד עון אבות על־בנים על־שלשים ועל־רבעים".

15) שלח שם ד"ה ה' ארך אפים: לצדיקים ולרשעים; כשעלה משה למרום מצאו

בריש מס' שבועות (דף ב:): מכדי תנא ממכות סליק מ"ש דקתני שבועות וכן בכמה מקומות והא דאמר (ב"ק קב.) בתרי מסכתות אין סדר למשנה היינו לענין מחלוקת ואח"כ סתם משום דרבי לא שנה לתלמידיו כסדר המסכתות ופעמים שנה האחרונה קודם הראשונה ואור"י דהיינו טעמא משום דקאי אהך פירקא דלעיל (ב"מ דף קטז:): הבית והעלייה של ב' שנפלו חולקים בעצים וכו' וקרי להו התם בגמ' שותפין וקתני נמי (שם דף קיח:): ב' גנות זו ע"ג זו וירק בינתים דהוי ענין שותפות".

18) משנה ו "עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות, ואלו הן, פי הארץ, ופי הבאר, ופי האתון, והקשת, והמן, והמטה, והשמיר, והכתב, והמכתב, והלוחות. ויש אומרים, אף המזיקין, וקבורתו של משה, ואילו של אברהם אבינו. ויש אומרים, אף צבת בצבת עשויה".

19) כמו שהקשו במד"ש "יש להבין למה הפסיק באלו המשניות ולא נסמכה כאן משנת עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות שהיו שתיהן מעין הבריאה. ואפשר כי בהיות שבמשנה הקודמת הודיענו היותו הוא נפרע מן הרשעים ונותן שכר טוב לצדיקים ובעינינו ראינו להפך צדיק ורע לו רשע וטוב לו ע"כ לתרץ זה סמך משנת עשרה דורות מאדם ועד נח להודיע שהוא יתברך גומל לאיש חסד כצדקתו ונותן לרשע רע כרשעתו וכשתמצא הדבר בהפכו כבר תירצה זו תורתנו הקדושה במה שסדר לנו בתורה פלוני הוליד את פלוני ומנה עד עשרה דורות ומה בא ללמדנו. וז"ש עשרה דורות מנה לנו הכתוב שהיו מאדם ועד נח וכוונתו יתברך להודיע כמה ארך אפים לפניו כי מאריך אפו עם הרשעים ואף אם ראית דרך רשעים צלחה אין הענין כי כל העושה רע טוב בעיני ה' אין זה כי אם אריכות אפים ועשרה דורות שמאדם ועד נח יוכיחו שכל הדורות היו מכהיסיין לפניו עד שהביא עליהם את מי המבול ואבדם מן העולם וסופו יוכיח על תחלתו כי מה שלא אבד לראשונים היה אריכות אפים עד שנתמלאה סאתם ובאו עשרה דורות שהיו רשעים ומאבדין את העולם שנברא בעשרה

בתורה, וכך פירושו עשרה דורות הכתוב מספר מן אדם עד נח ולמה הוצרך הכתוב לספר הדורות אלא להודיע וכן עשרה דורות שהכתוב מספר מנח ועד אברהם, אלא מה שאמר אחר זה עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו לא נוכל לפרש כך. ואפשר שגם כן פירושו שלכך נכתבו בתורה הנסיונות, שכולם נכתבו בתורה, ומה שהושלך לכבשן האש אף על גב דלא נכתב בפירוש מ"מ נרמז במה שנאמר אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים" עי"ש בארוכה.

17) ונפק"מ להלכה בנוגע מחלוקת ואח"כ סתם כו' - כידוע בכללי הש"ס. וראה תוס' - ב"ק (קב, א וז"ל בגמ' שם: "ורב הונא אצטריך סלקא דעתך אמינא אין סדר למשנה וסתם ואחר כך מחלוקת היא ורב יוסף אי הכי כל מחלוקת ואח"כ סתמא נימא אין סדר למשנה וסתם ואח"כ מחלוקת היא"

ד"ה אין "דפעמים היה שונה שלא על הסדר ושמא תחילה שנה ב"מ ואחר כך ב"ק אבל ודאי אח"כ סדרן רבי על הסדר כדדייק בריש (פרק) שבועות (דף ב:): מכדי תנא ממכות קסליק כו"י",

ריש ב"מ ד"ה שנים אוחזין בטלית: "אידי דאיירי בהגוזל בתרא (ב"ק דף קיט.) מחלוקת נסורת נגר ובעל הבית דקתני במעצד הרי אלו שלו ובכשיל הרי אלו של בעל הבית תני הכא נמי דיני חלוקות ואע"ג דבתרי מסכתא אין סדר למשנה ואיכא מ"ד כולה נזיקין לאו חדא מסכתא הוא ה"מ לענין מחלוקת ואח"כ סתם לפי שרבי לא היה לומד כסדר אלא כמו שהיו חפצים התלמידים אבל כשחברם על הסדר חברם וצריך בכל מסכתא טעם למה נשנית אחר שלפניה כדדייק בריש מסכת שבועות (דף ב.) מכדי תנא ממכות קסליק כו' וכן בסוטה (דף ב.)"

וב"ב ד"ה השותפין: "כולה נזיקין חדא מסכתא היא כדאמרינן בהגוזל קמא (ב"ק דף קב.) ובפ"ק דע"ז (דף ז.) ואפי' לא הוי חדא מסכתא צריך לפרש למה נשנית מסכתא זו אחר ב"מ כדאשכחן דדייק גמי

היטב, ולפיכך הש"י האריך אף עד עשרה דורות כי עד עשרה דורות יש לומר כי באולי דור זה שהוא דור בפני עצמו יהיה דור צדיק וכן על כל דור ודור מן עשרה דורות, ולכך נתן הש"י ארך אפים עד עשרה דורות באולי דור זה יהיה צדיק. . . וכן עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים מפני שהקב"ה רצה לעשות להם נסים בכל החלקים כי אין הנסים שוים, והש"י רצה לעשות נסים בכל החלקים שהם מגיעים עד עשרה. והנסים שנעשו לישראל הם המכות שהכה הקדוש ברוך הוא את מצרים שרצה להכות את מצרים בכל מיני מכה, וכמו שאמרו הפלשתים כאשר באה עליהם המכה (שמואל א', ד') הלא הוא האלקים שהכה מצרים בכל מכה ור"ל כי כל מיני מכות באו עליהם ונתבאר במקומו איך היו אותם המכות כוללים כל המכות. וכן הנסים שהיו על הים שרצה הקדוש ברוך הוא לעשות נסים לישראל בכל מיני נסים המחולקים כי החלוק מגיע עד עשרה. וכן עשרה נסיונות שנסו אבותינו למקום גם כן שהיו מנסים הקדוש ברוך הוא בכל צד ובכל מיני נסיונות שאפשר שינסו את המקום ולכך היו עשרה נסיונות. וכן עשרה נסים שנעשו לאבותינו בבית המקדש גם כן דבר זה, שאלו הנסים שנעשו לאבותינו בבית המקדש היו כל הנסים כי בעשרה נכללו כל מיני נסים ולפיכך סדר התנא המשניות האלו זו אחר זו כסדר. ובדאי המשנה של עשרה דברים נבראו בין השמשות היה לסדר במקומו, כי אין ספק כי המשנה הזאת של עשרה דברים שנבראו בין השמשות ג"כ בא לומר כי יש עשרה חלופי דברים שנבראו בין השמשות שגם אלו עשרה דברים שנבראו בין השמשות יש בהם כל החלקים וכמו שיתבאר בסמוך."

(20) ראה בס' שבהערה הקודמת.

(21) ראה רבינו יונה שם: מלא כל החסרונות כו'.

(22) בארוכה - תניא פ"ו ואילך "והנה זה לעומת זה עשה אלקים כי כמו שנפש האלקית כלולה מעשר ספירות קדושות ומתלבשת בשלשה לבושים קדושים כך

מאמרות וכשבאו עשרה כנגד עשרה אז הביא עליהם את מי המבול הרי שתירץ קושית רשע וטוב לו ולתרץ קושית צדיק ורע לו הביא ענין אברהם כי מי לנו גדול ממנו ועם כל זה עברו עליו צרות תכופות אם מענין הרעב אם שנלקחה שרה פעם לבית פרעה פעם למלך גרר וכהנה עד עשר צרות מצאנו ראינו שבאו עליו והשם יתברך הודיענו טעמו של דבר במה שמנה לנו עשרה דורות שמנח עד אברהם ומה בא ללמדנו אלא להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין לפניו עד שבא אברהם אבינו וקבל עליו שכר כלם כלומר כי אברהם קבל עליו העונש הראוי לבא עליהם וחלים הוא נשא והוא סבלם ועל כן זכו אלו להנצל כי הוא קבל עליו צרה אחת כנגד כל דור ודור והיא שעמדה להם ולפי"ז יהיה פירוש שכר כלם עונש כלם וכמו ששכר עבירה עבירה. ולזה סמך עשרה נסיונות נתנסה א"א ועמד בכלם להודיע כמה היה חבתו של אברהם שהיה לו עם הש"י"ת שהרי עמד בכלם ובאלו עשרה נסיונות קבל עליו עונש אשר היה ראוי לבא על כל העשרה דורות" עיי"ש בארוכה,

נחלת אבות "ראשונה, למה לא נסמכה אחרי המשנה הראשונה "מעשרה מאמרות נברא העולם" משנת "עשרה דברים נבראו בין השמשות", שיבא אחרי זה בזה הפרק, שהיו שתייהן מענין הבריאה הראשונה? ולכן היה ראוי שיהיו סמוכות ונקשרות זו לזו. ולמה אם כן הפסיק ביניהם בדורות שמאדם ועד נח ומנח ועד אברהם. ומהנסיונות שניסו אבותינו את הקדוש ברוך הוא. ומהניסים שנעשו בבית המקדש. והדברים האלה כולם ראוי שיתאחדו ויהיו מסודרים אחרי משנת "עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות" וכו" עיי"ש בארוכה

ודרך חיים לאבות וז"ל שם: "ויש להקשות למה היה ארך אפים בדורו של נח ושל אברהם עד עשרה דורות דוקא לא פחות ולא יותר. כבר בארנו למעלה כי אין מספר שעולה יותר מן עשרה שמזה תדע כי כל אחד ממספר עשרה יש לו בחינה וחלוק בפני עצמו כמו שהתבאר למעלה באר

מזיקין או בזמן שיש מזיקין ואין מזיקים?
אמור בזמן שיש מזיקים ואין מזיקים. וכן
הוא אומר מזמור שיר ליום השבת,
למשבת מזיקין מן העולם; משבתן שלא
יזיקו".

וראה יהל אור (ובמילואים) לתהלים צב, א
"מזמור שיר ליום השבת. בילקוט איתא.
ליום השבת שמשבת מזיקין מן העולם
שלא יזיקו וכמ"ש וגר זאב עם כבש. והענין
כי מקודם בעת הבריאה לא הי' קליפה מנגד
לפרי כ"א אדרבה שומר לפרי ואח"כ ע"י
החטא נעשה הקליפה מנגד לפרי וצריך
לעשות בהם הזדככות שלא יהיו מנגדי
לקדושה וזהו שמשבת מזיקין שלא יזיקו
שאר הפי' להשבת לגמרי שלא יהיו כלל
כ"א שלא יזיקו והוא בחי' אתהפכא
תשול"י וכמ"ש על לע"ל אז אהפוך אל
עמים שפה כו' לקרוא כולם כו'. והוא ע"ד
שהי' בפורים שהפה שאמר והעם לעשות בו
כטוב בעיניך הוא שא' ואתם כתבו על
היהודים כטוב בעיניכם כו' ואיך הוא
באמת אך הענין שהמשיכו מבחי' שמשם
יכול להתהפך והיינו ע"י מס"י שלהם
המשיכו לפי שעה גילוי מבחי' כזה שמשם
יכולים להפוך. והנה דוגמא לזה יש ענין
ההתהפכות עתה בשבת ג"כ שהוא בק"י. כי
הנה בשבת צריך האדם להתענג במאכל
וכמ"ש וקראת לשבת עונג. וצ"ל והלא
המאכל מגשם האדם כמ"ש וישמן ישורון
ויבעט שמנת עבית כשית.

אך הענין כי אותו המאכל נעשה בדקות
ביום השבת כי להיות המאכל הוא מנוגה
שכלול טו"ר והנה בשבת נפרד הרע מהטוב
וזהו כוונת רחיצה בחמין בע"ש להפריד
הרע מהטוב כמבואר בפע"ח ולכן שבת הוא
עונג ולע"ל שיהי' יום שכולו שבת הנה יהי'
נמשך גם למטה מנוגה היינו שיתברר גם
מגקה"ט כי שבת דעכשיו הוא בחכ' רק
שחכ' מלביש חסד דא"א ולכן עכשיו בחי'
אתהפכא רק בק"י שנפרד הרע מן הטוב.
אבל לע"ל יהי' ההמשכה מבחי' עתיקא
ולכן יהי' נמשך גם למטה בק"י עד שגם
גקה"ט יתבררו והוא כי שבת אותיות תשב.
והנה ע"י תשובה נעשה זדונות כזכיות כי
ע"י תשו' מאה"ר נעשה זדונות כזכיות.

הנפש דסטרא אחרא מקליפות נוגה
המלובשת בדם האדם כלולה מעשר כתרין
דמסאבותא שהן שבע מדות רעות הבאות
מארבע יסודות רעים הנ"ל ושכל המולידן
הנחלק לשלש שהן חכמה בינה ודעת מקור
המדות כי המדות הן לפי ערך השכל כי
הקטן חושק ואוהב דברים קטנים פחותי
הערך לפי ששכלו קטן וקצר להשיג דברים
יקרים יותר מהם. . אלא שהקליפות הן
נחלקות לשתי מדרגות זו למטה מזו
המדרגה התחתונה היא שלש קליפוי'
הטמאות ורעות לגמרי ואין בהם טוב כלל
ונקראו במרכבת יחזקאל רוח סערה וענן
גדול וגוי' ומהן נשפעות ונמשכות נפשות כל
אומות עובדי גלולים וקיום גופם ונפשות כל
בעלי חיים הטמאים ואסורים באכילה"
עיי"ש בארוכה.

(23) כמש"י: (מ)כל מלאכתו אשר ברא
אלקים (צריך) לעשות (לתקן) - ב"ר פי"א,
ו "פילוסופוס אחד שאל את רבי הושעיה,
אמר לו אם חביבה היא המילה, מפני מה
לא נתנה לאדם הראשון, אמר לו מפני מה
אותו האיש מגלח פאת ראשו ומניח את
פאת זקנו, אמר לו מפני שגדל עמו בשטות,
אמר לו אם כן יסמא את עינו ויקטע את
ידיו וישבר את רגליו, על ידי שגדלו עמו
בשטות. אמר ליה ולאלין מליא אתינן,
אתמהא. אמר לו להוציאך חלק אי אפשר
אלא כל מה שנברא בששת ימי בראשית
צריכין עשיה, כגון החרדל צריך למתוק.
התורמוסים צריך למתוק. החטין צריכין
להטחן. אפלו אדם צריך תקון".

ובפרש"י שם ד"ה אשר ברא אלקים
לעשות: המלאכה שהיתה ראויה לעשות
בשבת, כפל ועשאה בששי כמו שמפרש
בב"ר.

(24) ע"ד ב' הפירושים (ספרא בחוקותי כו,
ו) ב"והשבת ח"י רעה מן הארץ": (א)
מעבירים מן העולם, ב) משבתן שלא יזיקו
וז"ל שם: "ושכבתם ואין מחריד, לא יראים
מכל בריה. והשבת חיה רעה מן הארץ, ר'
יהודה אומר מעבירים מן העולם. ר' שמעון
אומר משבתן שלא יזוקו. אמר ר' שמעון,
אימתי הוא שבחו של מקום? בזמן שאין

וצ"ל איך נעשה זדונות כזכיות. אך הענין שהוא ע"י כח התשוי כו'. ולכן מזמור שיר ליום השבת שמשבית המזיקי שלא יזיקו עיי"ש בארוכה.

ולהעיר מצפע"נ - להרגצוני - בחוקותי שם
"והשבתי חיה רעה מן הארץ. שם, פרק ב, א: ר' יהודה אומר, מעבירם מן העולם. ר' שמעון אומר, משביתן שלא יזיקו. הנה בתו"כ פרשת בחוקותי על קרא דוהשבתי חיה כו' מביא שם פלוגתא דר' יהודה ור"ש אם ההשבתה ר"ל כמות הדברים, וס"ל לר' יהודה ואזיל לשיטתו דאין ביעור חמץ אלא שריפה, ר"ל דצריך שלא תהא הכמות, וכמבואר בירוש' פ"ב דפסחים השבתה שיהא בלא יראה כו', אבל ר"ש ס"ל דהשבתה הוי ג"כ ביטול איכות הדבר".

(25 כלים רפ"ב "כלי עץ, וכלי עור, וכלי עצם, וכלי זכוכית, פשוטיהן טהורים, ומקבליהן טמאים. נשברו, טהרו. חזר ועשה מהם כלים, מקבלין טמאה מכאן ולהבא. כלי חרס וכלי נתר, טמאתן שוה. מטמאין ומטמאין באויר, ומטמאין מאחוריהן, ואינן מטמאין מגביהן, ושבירתן היא טהרתן"

(משא"כ בהאופן דב"ק (נד, א "א"כ נכתוב רחמנא חד פרטא הי נכתוב אי כתב שור הוה אמינא קרב לגבי מזבח אין שאינו קרב לגבי מזבח לא ואי כתב רחמנא חמור ה"א קדוש בבכורה אין שאין קדוש בבכורה לא, אלא אמר קרא (שמות כא, לד) והמת יהיה לו כל דבר מיתה, בין לרבנן דקא ממעטי להו לכלים ובין לר' יהודה דקא מרבי להו לכלים כלים בני מיתה נינהו אמרי שבירתן זו היא מיתתן" עיי"ש) **ששבירתן זהו מיתתן).**

(26 חקת נו, ג ואילך "ועתה יש להבין ענין שריפת הפרה איך שזהו בחי רצוא. והענין דאיתא בזהר (פ' חקת דק"פ ע"ב) פרה דקבילת מן שמאלא ומאן הוא לשמאלא שור כד"א ופני שור מהשמאל כי שמאל דוחה וימין מקרבת. . והנה כך עד"מ בעבודת ה' יש בחי עד"ז והוא כי הנפש הבהמית נשתלשלה ג"כ מפני שור מהשמאל

כמו בחי פרה דקבילת משמאלא. . והנה עצם הרצון אף שכשנלבש בתאווה רעה הוא רע גמור מ"מ אין מהות כח הזה חטא ורע מצד עצם עצמותו שהרי עצם מהותו הוא רק כח המתאווה והרי הוא יכול להיות כח המתאווה לטוב כמו שהוא עכשיו מתאווה לרע. אלא שהרע הוא מה שהטה והמשיך כח המתאווה להיות מתאווה לרע ונעשה בו הצורה רע מאד ונתלבש בלבושים צואים עד שנמשך לסור ממ"ע או להתאוות לאיסור. אבל מצד כח המתאווה בעצמו הרי יש בכח זה להפוך לבבו מן הקצה אל הקצה להיות מתאווה ואוהב וחפץ לדבקה בה' וכמ"ש נפשי אויתך כמו שאוהב ומתאווה לחיי נפשו כו' כי באמת כח המתאווה שבנה"ב מצד עצמו שרשו ויסודתו בקדושה עליונה מבחי פני שור שבמרכבה כנ"ל וכמ"ש במ"א ע"פ כי תצא כו' אלא שבירידות המדרגות ונפילתן בשבה"כ נמשך שיהיה כח המתאווה גם לדבר עבירה ולזאת כשישוב אל ה' יוכל להפוך לבו מן הקצה אל הקצה שגם כח המתאווה שהיה מלובש בתאווה רעה ישוב לאהבת ה' כמו שהי בשרשו בבחי פני שור כו'. משא"כ המעשה רע אשר מתאווה לו מחמת שהוא באמת רע גמור מצד עצמו א"א לו להתכלל בקדושה ואין לה תקנה אלא ביטולה והעברתה מן העולם. וכמ"ש כ"ז בד"ה להבין פי' הפסוק מי אל כמוך גבי ענין נושא עון ועובר על פשע. וזהו ענין שריפת הפרה שישאר רק האפר שהוא ענין עצם המדות דנה"ב דהיינו בחי כח המתאווה עד"מ כנ"ל שהוא החומר הפשוט אבל הצורה והלבושים צואים שהי כח המתאווה מלובש בהן יהיו חולפים וכלים לגמרי דהיינו שלא יהי כח המתאווה מלובש בהן עוד לא במחשבה שיסיח דעתו לגמרי מלחשוב ולדבר בזה וכ"ש במעשה ח"ו" עיי"ש.

(27 מנחות מד, א "מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצות ציצית שמע שיש זונה בכרכי הים שנוטלת ד' מאות זהובים בשכרה שיגר לה ארבע מאות זהובים וקבע לה זמן כשהגיע זמנו בא וישב על הפתח. . עלתה וישבה על גבי עליונה כשהיא ערומה ואף הוא עלה לישוב ערום כנגדה באו ד' ציציותיו וטפחו לו על פניו נשמט וישב לו ע"ג קרקע

ואף היא נשמטה וישבה ע"ג קרקע אמרה לו גפה של רומי שאיני מניחתך עד שתאמר לי מה מום ראית בי . אמרה לו איני מניחך עד שתאמר לי מה שמך ומה שם עירך ומה שם רבך ומה שם מדרשך שאתה למד בו תורה כתב ונתן בידה, עמדה וחילקה כל נכסיה שליש למלכות ושלש לעניים ושלש נטלה בידה חוץ מאותן מצעות, ובאת לבית מדרשו של ר' חייא אמרה לו רבי צוה עלי ויעשוני גיורת אמר לה בתי שמא עיניך נתת באחד מן התלמידים הוציאה כתב מידה ונתנה לו אמר לה לכי זכי במקחך, אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר זה מתן שכרו בעה"ז ולעה"ב איני יודע כמה" עיי"ש.

(28) ראה לקו"ש חי"ג ע' 282 ס"ג ובנסמן שם לענין עשרה מישראל וז"ל שם: "היות אז די שלימות פון יעדער ענין שבקדושה [סיי פון לימוד התורה סיי פון קיום המצות] ווערט דערגרייכט ווען עס ווערט געטאן בעשרה מישראל - (חאטש - חכם הרזים בענטשט מען נאר בששים רבוא", און אין השכינה (ונביאים ומשכן) שורה פחות משני אלפים ושני רבבות") - דעריבער דארף מען זיך באמיען ווי ווייט מעגלעך, אז אט די ענינים זאלן געטאן ווערן בציבור, בעשרה מישראל: לערנען תורה בציבור און געבן צדקה בציבור".

(29) ראב"ע לשמות ג, טו "ודע כי האחד סוד כל המספר ויסודו. ושנים תחלת מספר הזוגות ושלשה תחלת מספר הנפרדים. והנה כל המספרי' הם תשעה מדרך אחת והם עשרה מדרך אחרת. ואם תכתוב התשעה בעיגול ותכפול הסוף עם כל המספר תמצא האחדים שמאלים והעשרות הדומות לאחדים לפאת ימין. ובהגיעך אל חמשה שהוא אמצעי. אז יתהפכו המספרים להיות העשרות אחדים והאחדים עשרות. ומדרך אחרת הם עשר ספירות בלי מה. כי לא תוכל להחל אחד אם לא יהיו עשרה. והנה עשרה הוא דומה לאחד. והוא שם כולל האחדים שהם מאחד ועד עשרה ושם העשרה כוללם עם, היותם מספר ראשון ותחלת המספרים הדומים לאחדים כי

בהגיעך אל עשרים אז הם שני עשרות כנגד שני אחדים. ושלשים כנגד שלשה אחדים וכן כל עשרות עד תשעים הם, תשע עשרות כנגד תשעה אחדים ובהגיעך למספר מאה הוא דומה לאחד. ובהגיעך לתשע מאות גם הם כנגד תשעה אחדים. עד שתגיע לאלף שהם עשר מאות. גם הוא האלף דומה לאחד. עד היותם תשעה אלפים כנגד תשעה אחדים. ובהגיעך לעשרת אלפים אז נשלם החשבון בהיותו רבבה אחת. וככה עד עשר רבבות על הדרך הזה. כי כל ראשי המספרים הם דומים לאחד. על כן אמרו חכמי המספר כי כל המספרים הם חלק מעשרה או התחדש מכפלו. או ממחברתו אל אחדיו או מהשנים דרכים נחברים. והנה עשר ספירות כמספר עשר אצבעות חמש כנגד חמש. וככה הגלגלים תשעה שהם גופות נכבדות עומדות והעשירי שהוא קדש נקרא כן בעבור שכחו בכל כסא הכבוד. והוא התקיף וכל הגופות מקיף. והנה יהיו האמצעיים במספר עשרה הם שנים. והם חמשה והם ששה. ואלה ארבעתם אהו"י הם הנכבדים וכל מספר מרובע ששם אחד נוסף על המרובע ככה יש בשרשו וככה בדומה לו" עיי"ש בארוכה. **פרדס ש"ב** [אינו נעתק מפני האריכות].

(30) ראה תניא רפ"ו "והנה זה לעומת זה עשה אלקים כי כמו שנפש האלקית כלולה מעשר ספירות קדושות ומתלבשת בשלשה לבושים קדושים כך הנפש דסטרא אחרא מקליפות נוגה המלובשת בדם האדם כלולה מעשר כתרין דמסאבותא שהן שבע מדות רעות הבאות מארבע יסודות רעים הנ"ל ושכל המולידן הנחלק לשלש שהן חכמה בינה ודעת מקור המדות".

(31) ראה גם דרך חיים שם.

(32) תנחומא פקודי ג "דבר אחר, כתיב: ה' בחכמה יסד ארץ וגו' (משלי ג, יט) ואומר: ואמלא אתו רוח אלקים בחכמה (שמות לא, ג). ללמדך, שהמשכן שקול כנגד כל העולם, וכנגד יצירת האדם שהוא עולם קטן".

תקו"ז תס"ט (ק, ב) "ומה דאמר אי בעית דאחריב לעלמא ואפשר דנפלת בשעתא

דמזוני בודאי הכי שמענא דכל צדיקא וצדיקא אית ליה עולם בפני עצמו ודא גופא דבר נש דאתקרי עולם קטן עיי"ש.

ועייג"כ אדר"נ פל"א "בעשרה מאמרות נברא העולם וכי מה צורך לבאי עולם בכך אלא ללמדך שכל העושה מצוה אחת וכל המשמר שבת אחד וכל המקיים נפש אחת [מעלה עליו הכתוב] כאילו קיים עולם מלא שנברא בעשרה מאמרות. וכל העובר עבירה אחת וכל המחלל שבת אחד וכל המאבד נפש אחת מעלין עליו כאילו איבד עולם מלא שנברא בעשרה מאמרות".

קה"ר א, ד "אמר רבי ברכיה בשם רבי שמעון בן לקיש, כל מה שברא הקדוש ברוך הוא באדם ברא בארץ לדגמא לו, אדם יש לו ראש והארץ יש לה ראש, שנאמר (משלי ח, כו): וראש עפרות תבל. אדם יש לו עינים והארץ יש לה עינים, שנאמר (שמות י, ה): וכסה את עין הארץ. אדם יש לו אזנים והארץ יש לה אזנים, שנאמר (ישעיה א, ב): והאזיני ארץ. אדם יש לו פה והארץ יש לה פה, שנאמר (במדבר טז, לב): ותפתח הארץ את פיה. אדם אוכל והארץ אוכלת, שנאמר (במדבר יג, לב): ארץ אכלת יושביה. אדם שותה והארץ שותה, שנאמר (דברים יא, יא): למטר השמים תשתה מים. אדם מקיא והארץ מקיאה, שנאמר (ויקרא יח, כח): ולא תקיא הארץ וגו' עיי"ש בארוכה. **ועוד.**

33 נצבים כט, יח "והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרות לבי אלך למען ספות הרוה אתה צמאה".

34 ראה לעיל ע' 66-67 ובהנסמן שם "רז"ל זאגן אז די כ"ו דורות פאר מתן תורה היו ניזונין בחסדו של הקב"ה. איז עס מבואר איז חסידות, אז אט די דורות זיינען געשפייזט געווארן דורך דער מדריגה פון חסד שלמעלה מהשתלשלות. . ס'איז העכער פון דעם אז מצוות און עבירות זאלן פארנעמען אז ארט, און דעריבער קענען פון דארטן מקבל זיין חיות אפילו עוברי עבירות. און אזוי ווי ס'איז דא א כללות'דיקער אונטערשייד צווישן די כ"ו

דורות פון פאר מ"ת און די וואס נאך מ"ת, על דרך זה אין אויך דא א חילוק פרטי אין די כ"ו דורות גופא: די ערשטע צוואנציק דורות, פאר די "שני אלפים תורה", איז ביי זיי געווען דער ענין פון ניזונין בחסדו של הקב"ה שלמעלה מהשתלשלות מער - ווי ביי די לעצטע זעקס דורות. און אט דעם ענין איז רש"י מרמז מיט די ווערטער "חרון אף" - לכאורה קען מען פרעגן: צו וואס דארף רש"י מוסיף זיין דעם ווארט "אף"? דא איז דאך נוגע בלויז דער ווארט "חרון". נאר מיטן ווארט "אף" איז מרומז דער ענין פון היו ניזונין בחסדו של הקב"ה, בחי חסד שלמעלה מהשתלשלות - ווארום "אף" ווייזט אויף דער בחי פון אור שלמעלה מהשתלשלות" עיי"ש.

35 ראה בארוכה קונטרס ומעין מי"א פ"ב ואילך "ונמצא מה שיכתב בלבבו לאמר שלום יהיה לו כי בשרירות לבו ילך, והיינו שיקבל מחיצוניות המקיף כמו הקליפות וסטרך אחר שנגביהים את עצמם לקבל משם וכמו עכו"ם למטה, שנמשך ריבוי השפעה משם בלי חשבון, כן ידמה בנפשו להיות כמוהם, היא שקר גמור ואינו אלא רק מה שהוא מטעה את עצמו, ער נארט זיך אליין אפ וואס ער רעכענט אז ער וועט אויך מקבל זיין די השפעה פון חיצוניות המקיף, כי לישראל אי אפשר לקבל השפעה מבחינת חיצוניות המקיף כי אם מבחינת הפנימית דסדר השתלשלות (ובשרשו מבחינת פנימית המקיף כנ"ל) ושם ההשפעה היא בבחינת דין וחשבון, וממילא בהכרח שיופסק, וכן אנו רואים במוחש אשר כמה רשעים שמצליחים בתחלה ואחר כך נפסקת הצלחתם ועשרם כי הכל לפי החשבון, ומה שמצליחים בתחלה הוא לב' טעמים הא' שזהו על ידי איזה עשייה טובה מאותם שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא, והב' דהנה נתבאר לעיל (מאמר ז פרק ד) דכל זמן שלא נאבד חלק הטוב שלו הרי הקליפות יונקות על ידי תוספת חיות מן הקדושה והוא נוטל חלק בראש כנ"ל ומזה נמשך לו ריבוי השפעה בגשמיות, ואחר כך נפסקת ההשפעה ונעשה עני ובעל יסורים ומרוחק מן הבריות, כי רוב עשירים הם בעלי מדות לא טובות או

ישראל, וכמ"ש ויהי בעצם היום הזה הוציא הוי' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם, דצ"ל מהו זה דישראל נקי צבאות הוי', דשם צבאות לא נזכר בתורה, וכאן קורא את ישראל צבאות הוי' . . . וצבא שהוא הגבלה ומועד, הוא ע"ד ימים יוצרו ולוא אחד כו', דצבא לאנוש עלי ארץ דלכל אדם הרי יש לו זמן קבוע דימים יוצרו, וכאשר משלים ימיו בעבודת הבירורים באתכפיא ואתהפכא אז הוא בכלל צבאות הוי'. וזהו ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הוי' מארץ מצרים, דצבאות הוי' הם ישראל, שע"י עבודת הבירורים באתכפיא ואתהפכא הנה הם מבררים ומזככים את העולם, דעושים מקשר קרש והיינו דמהקשר דעולם, דמה שהעולם מראה את עצמו למציאות הרי זה שקר" עיי"ש.

גם רעות באהבת עצמו וגסות הרוח, וכל זמן שהוא בעשרו הנה רבים אוהבי עשרו, ואף שרוב מהם יודעים כי את עשרם יכבדו ולא אותם, אבל עם זה הנה ככה הם מוטעים במהותם עד אשר יעזו בהיותם, אבל כאשר אובדים את עשרם ונעשים עניים אז הם מכירים במהותם המלא ממומי בני אדם וחסרונותיהם".

36) תהלים קלט, טז "גלמי ראו עיניך ועל־ספרך כלם יכתבו ימים יצרו (ולא) [ולו] אחד בהם".

המשך באתי לגני השי"ת ספ"י "ועש"ז נקראים ישראל צבאות הוי' וכמ"ש ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הוי' מארץ מצרים, הנה צבאות הוי' הכוונה הוא על

נא לשלוח הערות או תיקונים ל: rabbimbrowd@gmail.com